Gespreksverslag bijeenkomsten eilandgemeenten 15 april 2026

Aanwezig namens LVVN: Bram Streefland, Wim Schoorlemmer, Marieke de Winter, Elies Arps (P2; gespreksleider)

Op 15 april 2026 zijn afgevaardigden vanuit de eilandgemeenten en het ministerie van LVVN bij elkaar gekomen om het gesprek te voeren over het concept Beleidskader Natuur Waddenzee dat in het Bestuurlijk Overleg Waddengebied op 15 juni 2026 voorligt. Aan de hand van een presentatie hebben Bram Streefland en Wim Schoorlemmer het woord gevoerd.

Hieronder zijn de gespreksverslag van alle drie de bijeenkomsten te lezen (ochtend, middag, avond).

<u>Ochtendsessie</u>

Aanwezigen: Bert Wassink (Terschelling), Judith Brinksma (Terschelling), Annemiek Hollander (Texel), Monique de Ridder (Texel), Gerard Buining (Schiermonnikoog), Heidi Bunicich (Ameland), Don Boot (Texel), David Heule (Vlieland), Jildert Dijkstra (Terschelling), Evert van Leunen (Terschelling), Marjan Nicolay-Mosk (Texel), Jacqueline Metz (Ameland), Harm de Muinck (Schiermonnikoog) Jeffrey Peereboom (Samenwerkingsverband), Remco van der Belt (Texel), Mandy Rieks (Terschelling), Rikus Kieft (Texel), Robbert van Vulpen (Texel), Francine Venselaar (Schiermonnikoog), Siebren Visser (Terschelling), Gertina de Gunst (BZK, regio deal), Jan Kleefstra (Vlieland), Patty de Jong (Ameland), Caroline de Pee (Vlieland), Hendrik van der Wielen (Terschelling), Gossen Bos (Terschelling), Klaas Smit (Terschelling)

Aanwezig namens het Samenwerkingsverband de Waddeneilanden: Kees Praamstra, Quirinus Schouten, Bitoen Tran, Douwe Meindertsma

Onderwerp	Vragen/opmerkingen	Toelichting
• Sociaaleconomische analyse	• Is de sociaaleconomische analyse al beschikbaar? • Hoe kan het dat er al beleidsopgaven liggen zonder deze analyse? • In de leefbaarheid zit een pijnpunt, daar is al vanaf begin op aangedrongen. De sociaaleconomische analyse is er nog niet, daar wordt niet op geleverd. Dat zorgt voor onrust. Dat zorgt voor het sentiment dat we ergens worden ingetrokken zonder dat er sturing op is. Deze doorkijk is voor inwoners ook erg belangrijk. • Doordat er nu geen sociaaleconomische analyse ligt lijkt het alsof daar geen oog voor is (wat voor onrust zorgt), ook al is dat misschien wel het geval	• Het rapport is wel opgeleverd, maar nog niet naar tevredenheid, het levert nog niet op wat we zouden willen. We gaan het delen na de bijeenkomst van de Roadshow. • De beleidsopgaven zijn geformuleerd op basis van wat nodig is vanuit natuurperspectief. In de uitwerking, implementatie, wordt de sociaaleconomische analyse meegenomen. • De sociaaleconomische analyse maakt wel deel uit van de uitgangspunten.
• Drukfactoren	• Verstoring staat als een belangrijke drukfactor. In de praktijk zien we dat, ondanks verstoring, het goed gaat met sommige natuur (bijv. bij Defensie). Is er een duidelijke correlatie met verstoring en de natuur?	• De Cumulatieve Impact Analyse laat zien dat verstoring door geluid een groot risico voor de natuur. • Er is door WMR een ook extra onderzoek gedaan naar toekomstige ontwikkelingen in het Waddengebied (waaronder Defensie). Deze laat zien dat de toekomstige activiteiten

	• Bij deze drukfactoren lijkt het alsof er zaken worden samengevoegd die in de CIA nog uit elkaar gehaald zijn. • Er moet naar het totale plaatje gekeken worden, niet alleen naar drukfactoren, maar ook naar de positieve effecten. • Wordt er ook met de vissers gesproken over de drukfactoren?	van Defensie geen extra druk opleveren op de natuur. • In beleidskader geven we alleen aan waar de grootste druk vandaag komt. Er is bewust gekozen om de drukfactoren als uitgangspunt te nemen i.p.v. de sectoren. Maar een sector kan aan meerdere drukfactoren deel hebben. • In de basis zeggen we dat, ondanks alle beheer en herstelprojecten, we de doelen niet halen. Daar moet iets aan gebeuren. Daar wordt alles wat betrekking heeft op natuur in meegenomen. • Op 14 april hebben we met het OBW gesproken, later is er nog bijeenkomst op Urk om de vissers mee te nemen. Maar voor garnalenvisserij zijn we aan het werk aan een Toekomstvisie Garnalenvisserij. Vanaf het begin is al gezegd dat wij met het BNW samenhangen met deze toekomstvisie. De discussie over deze visie vindt plaats op een andere tafel, niet bij het BNW. Maar ook de signalen die hier worden gegeven zijn belangrijk om mee te nemen naar de andere tafel. •
• Beleidsopgaven	• Qua bodemberoering is baggeren voor Ameland erg belangrijk. Tot 2035 heeft minister geen beperking voor baggeren, maar dat staat in het BNW niet terug. Als hier zekerheid over is zien we dit ook graag terug in het BNW. • Er staat nu in 2050 geen bodemberoering, maar is dat wel haalbaar? Kan er opgenomen worden dat er bij dit uitgangspunt de bereikbaarheid wordt uitgesloten? • Er worden ook al maatregelen getroffen m.b.t. baggeren. Hoe wordt dat meegenomen?	• Er wordt nog gekeken of een verwijzing naar de toezegging van de minister van IenW wordt meegenomen in het BNW. • Er is tijdens de bijeenkomst geen toezegging gedaan om bereikbaarheid uit te sluiten bij de beleidsopgaven. Hier wordt nog naar gekeken. • Maatregelen die al worden genomen bij grote drukfactoren kunnen in de uitwerking van het BNW ook een plek krijgen. Dit zullen we dan expliciet meenemen.
• Relatie met Waddeneilanden	• Er werd opgemerkt om 'kleinschalig cultuurhistorisch medegebruik' te vervangen door 'bestaand gebruik'	• We kunnen iet uitsluiten dat alle gebruik van de eilanden wordt uitgesloten in het beleidskader. Dit wordt specifiek genoemd omdat we daar veel vragen over krijgen. Het gaat hier om de lijst die valt onder N2000.
• Proces	• De notitie wordt voorgelegd in het BOW waar namens de Waddeneilanden Mark Pol in zit. Maar wat betekent het verder uitwerken in het beleidskader en de stappen die na juni nog gezet moeten worden?	• Er wordt in de komende maanden een plan van aanpak gemaakt, samen met alle stakeholders en overheden, om te kijken hoe we de beleidsopgaven verder gaan uitwerken.

	• Is er in het vervolgtraject voor de uitvoering ook inspraak? • De onderliggende stukken zijn niet meegestuurd met het concept BNW. Deze hebben we wel nodig. • Is er bij de overige stakeholders en overheden een gedeelde urgentie voor dit BNW? Er zijn vanuit de deelnemers meerdere (terechte) opmerkingen gemaakt over het huidige proces en de doorlooptijd. We waren het erover eens dat we uiteindelijke hetzelfde willen (gezonde natuur), maar dat dit niet de manier is om dat te bereiken.	• De bedoeling is dat we het vervolg en de uitvoering volledig in gezamenlijkheid doen. • V.w.b. de onderliggende stukken is afgesproken dat hierover een mail komt met alle onderliggende stukken bij elkaar. • Een gedeelde urgentie is er wel, dat is binnen het Rijk maar ook bij OBW teruggekomen. Wel is daarbij nadrukkelijk genoemd dat leefbaarheid en economie belangrijk zijn, dus dat nemen we expliciet mee in het vervolgtraject. •
• Relatie met andere trajecten	• Wat is de relatie tussen N2000 beheerplan en het BNW? • En welk beleidsdocument staat hoger in rangorde?	• BNW is breder geformuleerd dan N200 beheerplan, de natuur in de brede zin. Er wordt gekeken wie wat meeneemt in welk traject. In het BNW worden ook grotere trajecten (bijv. Defensie) meegenomen. Ook Natuurherstelverordening (NHV) loopt nog, dat plan koppelt de opgave die we hebben richting 2030, 2040 en 2050. Nu zit in N2000 geen deadline, dat heeft NHV wel. In natuurplan (van NHV) komen maatregelen die bijdragen aan verbeteren van natuur, daar zal het BNW ook (deels) terechtkomen. Ook verduurzamingstrajecten komen daar in. • Het BNW en N2000 zijn 2 verschillende type trajecten. het BNW gaat geen nieuwe regels bedenken. Nieuwe maatregelen/regels vindt uitwerking in bestaande plannen (N2000, NHV, omgevingsvisies).
• Communicatie	• Beeldvorming is heel belangrijk, op sociale media is dit namelijk een belangrijk item. Is er nagedacht over beeldvorming richting inwoners? Als je daar geen sturing op hebt, dan gaat het een eigen leven leiden.	• Dit is een belangrijk aandachtspunt waar we nu nog niet veel mee hebben gedaan. Maar hier moeten we in het vervolg wel mee aan de slag. Er is gewerkt aan een landingspagina op Waddenzee.nl, dit zou daar geschikt voor zijn.

Middagsessie

Aanwezigen: Piet IJnsen (Ameland), Rienk Douma (Vlieland), Marloes Rijpstra (Ameland), Riekus Hatzmann (Ameland), Roel Cazemier (Terschelling), Michiel Schrier, Andreas van Grootheest (Ameland), Suzanne Twickler.

Aanwezig namens Het Samenwerkingsverband De Waddeneilanden: Kees Praamstra, Quirinus Schouten

Onderwerp	Vragen/opmerkingen	Toelichting
• Drukfactoren	• Wat wordt er bedoeld met scheepvaart? • Zijn alle drukfactoren wel meegenomen (bijv. stikstof en pfas)? • Hoe wordt omgegaan met de afgegeven vergunning voor de visserijsector? • Komt er een afpelsysteem? • Zijn de nieuwe plannen van Defensie meegenomen en de activiteiten van de Eemshaven? • Het maatregelenkader moet door de politiek worden besloten? • Wat is de normaalwaarde die verwacht mag worden, is er ook gekeken naar het feit dat er mensen op de eilanden wonen en werken? Het is makkelijk om referentiewaarde aan te houden, maar als er bij de normaalwaarde (door wonen en werken) al een grote belasting is, dan moet je daar al mee gaan werken • Maatregelen moeten gewogen worden tegenover sociaaleconomische factoren, dat is een belangrijk proces. • Baggeren wordt wel genoemd, maar hoe groot is het probleem en hoe gaat LVVN daar mee om?	• Met scheepvaart hoort alles wat onder scheepvaart te scharen valt • Ja, alle drukfactoren zijn meegenomen • We weten dat we iets moeten doen. En dat proberen we met het BNW gezamenlijk te doen. Ook met garnalenvisserij. • Nee, we gaan allemaal in gesprek om gezamenlijk te kijken hoe we het gaan aanpakken. Dus niet de één of de ander, maar allemaal • Ja, er zijn vier toekomstige ontwikkelingen doorgerekend en wat de extra druk is van deze ontwikkelingen: Defensie, garnalenvisserij, dijkversterking, PAWOZ. • We gaan het maatregelenpakket gezamenlijk opstellen samen met de sociaaleconomische consequenties. Die wordt wel politiek bestuurlijk afgewogen. • de CIA is gebaseerd op het impact risico, het risico dat de druk te hoog is, daar wordt niet gewerkt met normaalwaarden. We weten alleen dat de druk te hoog is, en dat moeten we proberen te verbeteren. • De weging met sociaaleconomische factoren gaan we met elkaar doen. Wat nu is ontwikkelt is puur ecologisch. Daarnaast zijn we bezig met een sociaaleconomische analyse en wat het effect is van eventuele maatregelen. Maar als we gezamenlijk de maatregelen hebben bedacht en wat de consequenties zijn, dan komt dat op de politiek bestuurlijke tafel. • Voor baggeren bekijken we het over de hele Waddenzee en dan is het effect niet groot, maar kijk je lokaal dan zijn de effecten wel groot. In de vervolgfase kijken we hoe we de effecten toch wat kunnen verminderen in de toekomst.
• Relatie met Waddeneilanden	• Toerisme kan een grote impact hebben op de sociaaleconomische effecten.	•

	• Begrenzing van Waddenzee is van belang, wat valt er binnen en wat niet. • Visserij vanuit Waddeneilanden gebeurt ook, dus dat hoort ook bij de relatie met de Waddeneilanden.	
• Proces	• Rapportage is wel wat laat toegestuurd, niet zo lang de tijd om een zienswijze in te dienen, veel te kort. • Op Terschelling is vorig jaar een bijeenkomst geweest om het proces door te nemen. Nu ligt er pas een stuk en iedereen vind er misschien wat van. Dus waarom zo snel naar het BOW en niet over de zomer heen tillen? Er zijn vanuit de deelnemers meerdere (terechte) opmerkingen gemaakt over het huidige proces en de doorlooptijd. We waren het erover eens dat we uiteindelijke hetzelfde willen (gezonde natuur), maar dat dit niet de manier is om dat te bereiken. Er is in deze bijeenkomst gezegd dat Patty de Jong en IJsbrand Boonstra samen een voorstel doen voor concept reactie. Zij sturen dit rond naar alle eilanden. In het DB van 23 april wordt deze reactie besproken, waarna deze wordt verstuurd naar LVVN. Extra zaken die daarna in de colleges nog naar voren komen worden meegegeven aan Mark Pol richting het BOW.	• Met deze Roadshow halen we zo veel mogelijk informatie op en in aanloop naar het BOW is er nog de mogelijkheid om hier formeel op te reageren en advies te geven. • We hadden een completer BNW voor ogen, nu hebben we de knip gemaakt zodat de opgaven vastgesteld kunnen worden. We gaan dan straks met alle partijen werken o.b.v. een nieuwe plan van aanpak kijken naar maatregelen en hoe iedereen kan bijdragen.
• Algemeen	• Uitnodiging aan LVVN om het BNW uit te leggen aan inwoners op de eilanden zodat men kan begrijpen wat we gaan doen met elkaar. Er zal wel begrip zijn voor dat dit moet gebeuren. Geef inwoners de mogelijkheid om de stukken tot zich te nemen en mee te praten. En zorg dat ook de sociaaleconomische analyse klaar is • Kan het BNW de beoogde effecten klimaatverandering meenemen?	• LVVN zegt toe om dit serieus te bekijken als optie • De vraag over klimaatverandering wordt meegenomen en daar volgt op een later moment een terugkoppeling op

Avondsessie

Aanwezigen: Boy Boukens (Vlieland), IJsbrand Boonstra (Ameland), Joost Hellevoort (Terschelling), Colin de Beer (Terschelling), Jan Smit (Terschelling), William de Jong (Ameland), Hendri Meendering (Schiermonnikoog), Iwan Valk (Ameland), Mia Michels (Schiermonnikoog), Ilja Zonneveld (Schiermonnikoog), Henk Veerdig (Vlieland), Teun de Jong (Schiermonnikoog)

Aanwezig namens het Samenwerkingsverband de Waddeneilanden: Kees Praamstra, Quirinus Schouten, Ebo Del Grosso

Onderwerp	Vragen/opmerkingen	Toelichting
• Drukfactoren	• Zijn de genoemde drukfactoren het resultaat van een meting? • Het merendeel van de druk komt van de vijf belangrijkste, is ook bekend wat de anderen zijn?	• De cumulatieve impact analyse kijkt op basis van huidig gebruik hoe groot de druk is. En de vijf genoemde drukfactoren hebben de hoogste risico factor. • Er zijn veel drukfactoren en deze zijn ook bekend. Het onderliggende rapport hiervoor wordt nog opgestuurd.
• Implementatie	• Er is een lang termijn vergunning afgegeven voor de visserij. Als we dan in de implementatie willen werken aan bodemberoering blijft wellicht alleen het baggeren over om te verbeteren. Hoe gaat we daar mee om? • Is het mogelijk om een maatregelen te nemen door het pulsvissen weer toe te staan? Of eventueel een pilot te draaien? • Op positieve manier werken om druk te verminderen? Hoe gaat dat werken en hoe dwingend is dat en wie is bevoegd gezag? • Er zijn al veel financiele middelen gestopt in natuurherstel, is er dan niks verbeterd? Hoe gaan we onze inwoners vertellen dat het niet goed gaat met de natuur? • Ook in eerdere overleggen is al aangegeven om te kijken wat we wel doen, bijv. jachthavens en RWZI's. • Er worden veel afspraken gemaakt, handhaving is daar ook cruciaal.	• Ondanks de vergunning die is afgegeven kan elke 6 jaar op basis van nieuwe inzichten de vergunning worden geactualiseerd. Ook zijn ze nog bezig met een Toekomstvisie Garnalenvisserij. Hierin worden ook al maatregelen genomen. • Er is vanuit de EU een verbod op pulsvissen. Er loopt nog een procedure, maar er wordt wel voorzichtig gekeken naar ruimte voor de pulsvisserij. Maar op korte termijn gaat dit niet lukken. Ook een pilot zou pas op de lange termijn een optie zijn. • We gaan samen werken om de maatregelen uit te werken en uit te voeren. De vraag is hoe we hier gezamenlijk mee omgaan. We moeten dan kijken welke overheid welke verantwoordelijkheid kan nemen. Maar alles vanuit de gezamenlijkheid. Dat geeft aan over een bepaalde periode wat de ontwikkeling is per soort. Je ziet dan op een aantal onderdelen dat de trend negatief is, maar soms is het ook positief. • Voorbeelden van wat er nal gebeurt nemen we mee in de volgende fase. Ook voorbeelden die aantoonbaar druk verminderen. • T&H valt meer onder N2000, maar ook de activiteiten die gezamenlijke beheerders uitvoeren onder regie van de BAW. De BAW heeft een BOA convenant afgesloten en RWS heeft een T&H plan opgesteld. Daarmee geven we samen meer sturing op T&H. •

• Relatie met Waddeneilanden	• De Friese eilanden hebben een ambitie om te verduurzamen en er is onderzoek gedaan wat de beste manier is. Zelf stroom opwekken is niet de beste manier, een wad kabel wel. Verder kijkend is in de concessie een verplichting om elektrisch te varen, IenW verzorgt daarvoor de laadinfrastructuur. Is daar rekening mee gehouden?	• Met wad kabels is nog geen rekening gehouden omdat het in de CIA gaat om huidige druk en niet om toekomstige druk. Een aantal toekomstige ontwikkelingen hebben we door laten rekenen (Defensie, visserij, PAWOZ, dijkversterking). Dit laat bij PAWOZ zien dat de aanleg van kabels geen groot extra effect heeft. •
• Proces	• Er ontbreekt nog een bouwsteen, namelijk de sociaaleconomische analyse. Dit is voor de eilanden een belangrijk stuk. • Het wringt heel erg dat deze analyse nog niet beschikbaar is. Want ondanks dat wordt er toch verwacht dat we een besluit nemen over het BNW. • Dit stuk wordt erg laat in het proces bij de eilanden neergelegd en daardoor kunnen we moeilijk een advies geven. Ook tijdens deze bijeenkomst zijn er vanuit de deelnemers meerdere (terechte) opmerkingen gemaakt over het huidige proces en de doorlooptijd (het hierboven genoemde is een weergave). We waren het erover eens dat we uiteindelijke hetzelfde willen (gezonde natuur), maar dat dit niet de manier is om dat te bereiken.	• De sociaaleconomische analyse komt later beschikbaar. De bouwsteen is nog onvoldoende uitgewerkt om o.b.v. mogelijke maatregelen een goede weging te kunnen maken. Maar het is wel een belangrijk onderdeel van het BNW en de vervolgfase. Tijdens deze sessie is er een uitnodiging gedaan aan de eilanden om, in het schriftelijke proces, een tekstvoorstel voor het BNW te doen die passend zou zijn m.b.t. het sociaaleconomische gedeelte.

Beleidskader Natuur Waddenzee (BNW)

Eilandgemeenten

15 April 2026

Harlingen

Waarom zitten we hier?

We werken aan een beleidskader voor de natuur in de Waddenzee, samen met de mensen die wonen en werken in het gebied.

Vandaag:

(1) Korte introductie over totstandkoming;

(2) Bespreken waar het Beleidskader over gaat;

(3) Ophalen waar onduidelijkheden zitten; en

(4) Mogelijke aanpassingen of aanvullingen bespreken.

Intern gebruik

Wat is het probleem?

- Het gaat niet goed genoeg met de natuur in de Waddenzee. Dat zien we bij specifieke soorten, maar ook voor het bijzondere karakter dat de Waddenzee uniek maakt
- Dit komt o.a. door een optelsom van alle effecten op de Waddenzee zoals drukte, vervuiling en gebruik van de bodem.

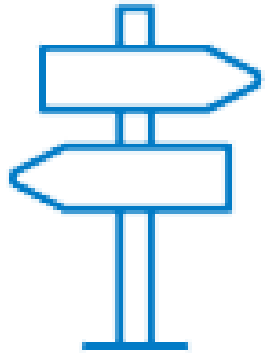

Intern gebruik

Wat is het Beleidskader Natuur Waddenzee

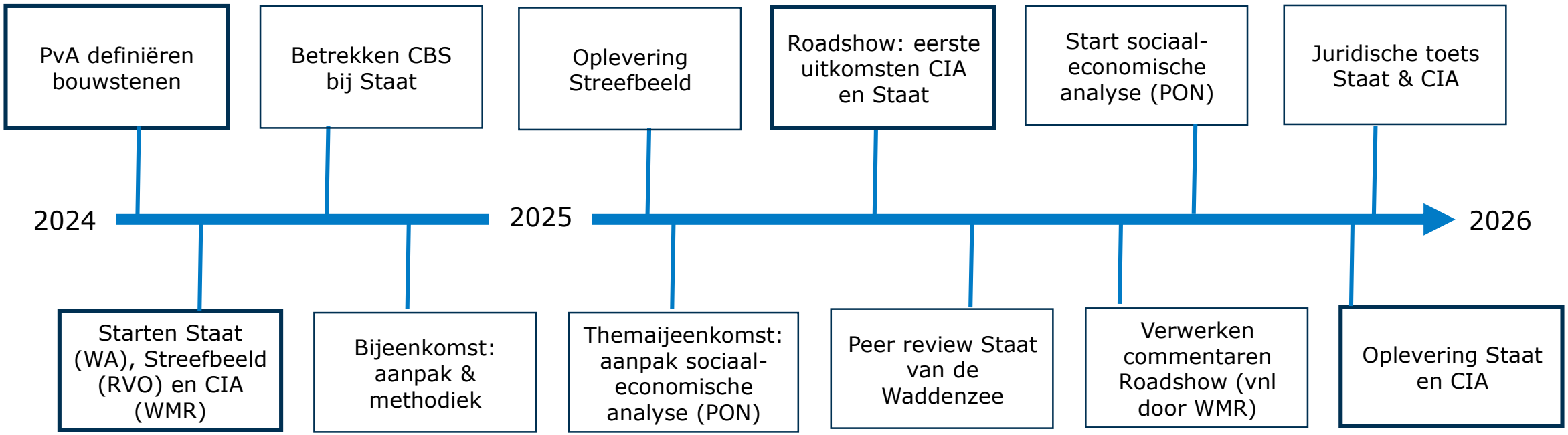
Wat is het doel van het beleidskader?

- Het beleidskader heeft als doel het structureel terugdringen van de druk door activiteiten die een slechte invloed hebben op de natuur
- Het beleidskader gaat richting geven om beter te kunnen sturen op de optelsom van alle effecten in plaats van losse activiteiten
- Dit gebeurt naast de investeringen die al gebeuren in beheer (Natura 2000-beheerplan) en natuurherstel (Programmatische Aanpak Grote Wateren)
- Het beleidskader zal gaan helpen bij het verlenen van vergunningen

Intern gebruik

Hoe zijn we hier gekomen?

Intern gebruik

Wat staat er in het beleidskader?

In het beleidskader staat:

- Wat we willen bereiken
- Wat er nodig is om de natuur te versterken
- Hoe we daar gezamenlijk aan kunnen werken
- Relatie tot beheer en natuurherstel
- Hoe regels en vergunningen meespelen
- Hoe we verder gaan

Intern gebruik

BOW (26 maart)

BOW (maart 2026) – notitie uitgangspunten

Verzoek om:

1. in te stemmen met de uitgangspunten zoals verwoord in de bijgaande notitie (en daarmee de conclusie uit de redeneerlijn), en
2. deze richtinggevend te laten zijn voor het formuleren van beleidsopgaven die noodzakelijk zijn voor drukvermindering in de Waddenzee (met focus op terugbrengen cumulatieve druk van menselijk medegebruik)

Intern gebruik

Opzet concept BNW

De nota is opgebouwd uit twee delen:

- **Deel A: de beleidsopgave**, waarin wordt vastgesteld welke drukfactoren moeten worden teruggedrongen om natuurdoelen te realiseren;
- **Deel B: de implementatie**, waarin wordt uitgewerkt hoe deze opgaven worden verankerd in beleid, instrumentarium en uitvoering.

Aan beide delen zijn bestuurlijke afspraken verbonden: over de inhoudelijke koers (Deel A) en over de wijze van doorwerking en samenwerking (Deel B). Deze worden in een aparte oplegger voorgelegd aan het BOW van 15 juni.

Intern gebruik

Deel A: beleidsdoel

Beleidsdoel:

Het structureel terugdringen van drukfactoren, zodat een bijdrage wordt geleverd aan het behalen van wettelijke ecologische doelen, en de ecologische draagkracht van de Waddenzee wordt hersteld.

UP1. Beleidskader natuur Waddenzee

De partijen geven verder uitwerking aan het principe dat Economie en Ecologie elkaar versterken, passend binnen de hoofddoelstelling voor de Waddenzee en de ecologische principes van de Agenda. Menselijk medegebruik en ecologie moeten waar nodig beter in balans komen om de Waddennatuur te kunnen behouden en ontwikkelen. Daartoe ontwikkelen we het Beleidskader Natuur Waddenzee.

Intern gebruik

Belangrijkste drukfactoren

- Het beleidskader richt zich op een paar drukfactoren die het meeste risico vormen:
  - Bodemberoering (bijvoorbeeld door visserij of baggeren)
  - Onttrekking van flora en fauna (dieren en planten weghalen)
  - Nutriënten en chemische belasting (vervuiling, lozingen en afval)
  - Verstoring (door bijvoorbeeld toerisme en scheepvaart)
- Deze drukfactoren hebben de grootste impact op soorten en leefgebieden
- Ze komen steeds terug in de analyse als belangrijkste risico voor het veroorzaken van schade

Intern gebruik

De beleidsopgaven

Drukfactor	2030 – stoppen verslechtering	2040 – herstel zichtbaar	2050 – duurzaam doelbereik
Bodemberoering	• Geen toename van bodemberoering t.o.v. huidige feitelijke en vergunde druk (gebaseerd op CIA/WMR) • Vermindering van bodemberoerende activiteiten in ecologisch kwetsbare gebieden	• Aantoonbare afname van bodemberoering t.o.v. huidige feitelijke en vergunde druk • Uitbreiding van gebieden waar bodemberoering wordt beperkt of uitgesloten	• Bodemberoering uitgesloten in ecologisch kwetsbare gebieden
Onttrekking flora en fauna	• Geen toename van onttrekking t.o.v. huidige feitelijke en vergunde onttrekking (gebaseerd op CIA/WMR) • Vermindering van onttrekking in kwetsbare gebieden wordt beperkt	• Aantoonbare afname van onttrekkingsdruk • Uitbreiding van gebieden waar onttrekking wordt beperkt of uitgesloten	• Onttrekking vindt alleen plaats binnen ecologische grenzen • Geen onttrekking in ecologisch kwetsbare gebieden
Nutriënten en chemische belasting	• Geen verslechtering van waterkwaliteit (KRW-normen en doelstellingen zijn leidend) • Geen toename van emissies t.o.v. huidige belasting binnen KRW-systematiek	• Aantoonbare verbetering van waterkwaliteit richting KRW-doelen • Structurele afname van emissies uit relevante bronnen • Nieuwe bronnen van verontreiniging worden voorkomen	• Waterkwaliteit voldoet structureel aan KRW-doelen
Verstoring (vnl. geluid)	• Geen toename van verstoring t.o.v. huidige gebruiksdruk en verstoringsniveau • Vermindering van verstoring in kritische perioden in ecologisch kwetsbare gebieden	• Aantoonbare afname van verstoring t.o.v. huidige gebruiksdruk en verstoringsniveau • Uitbreiding en versterking van rustgebieden en bufferzones	• Verstoring is beperkt tot buiten ecologisch gevoelige gebieden • Rustgebieden functioneren zonder significante verstoring

Intern gebruik

Implementatie

#	Onderdeel	De Ministers van LVVN en IenW stellen vast:	Concretisering
1	Borging in instrumenten	Dat beleidsopgaven juridisch worden verankerd via bestaande kaders en instrumenten	• Doorwerking via het Natura 2000-beheerplan, KRW en Omgevingswet • Opname in natuurherstelplan (NHV) • Aanscherping bij onvoldoende doelbereik (adaptief management)
2	Transitiekader verduurzaming	Dat gezamenlijk (met sectoren en medeoverheden) een transitiekader voor verduurzaming wordt ontwikkeld en geïmplementeerd	• Actualisatie UP 1 (Agenda 2050) • Transitiepaden per sector • Gebiedsgerichte aanpak • Tijdslijnen 2030–2040–2050 • Borging van voldoende financiële middelen
3	Kaders voor vergunningverlening	Dat een aangescherpt kaders voor vergunningverlening wordt uitgewerkt, dat vervolgens toegepast wordt door vergunningverleners om beter te kunnen sturen en toetsen op cumulatieve effecten	• 'Nee, tenzij' sterker als uitgangspunt • Geen toename impact op prioritaire drukfactoren • Actieve sturing op cumulatieve druk • Bestuurlijke toets voor nieuwe activiteiten (die nog niet zijn ingekaderd)
4	Leefbaarheid Waddengebied	Dat leefbaarheid/economie expliciet wordt betrokken bij de uitwerking en toepassing van maatregelen voortvloeiend uit het BNW (zowel in instrumentarium als in transities)	• Sociaaleconomische effectenanalyse (sectoraal en/of gebiedsgericht) • Inpassing in regionale economie • Koppeling met Agenda Waddengebied 2050

Intern gebruik

Relatie met de Waddeneilanden

Wat betekent dit voor de Waddeneilanden?

- Belangrijkste effecten voor de Waddeneilanden:
  - Jachthavens – vervuiling en verstoring (kleine bijdrage)
  - Scheepvaart/veerboten – vervuiling
  - Toerisme – veel kleine effecten
- Bestaand historisch gebruik blijft mogelijk

Intern gebruik

Waar liggen kansen en oplossingen?

- Wat kunnen we doen om de natuur in de Waddenzee te versterken?
- Deelname aan transitiepaden
- Oplossingen maken we samen
  - Duurzaam toerisme
  - Emissievrije veerboten
  - Verminderen (illegale) lozingen in jachthavens
  - Gebruik van groen licht

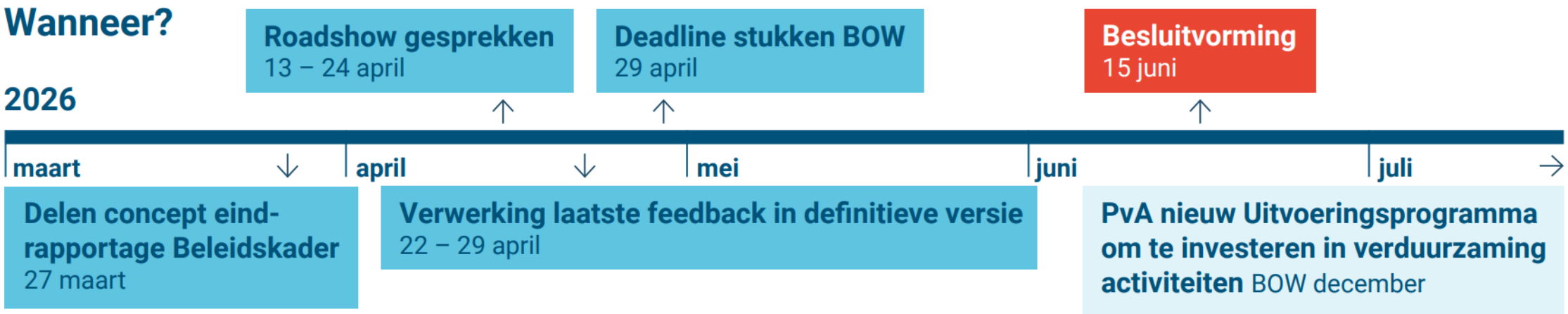

Intern gebruik

Het proces

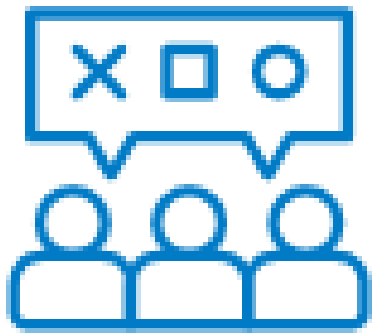
Hoe gaat het proces verder?

Intern gebruik

Wat doen we met jullie input?

1. Iedereen krijgt de mogelijkheid om input te leveren
2. Er wordt een overzicht gemaakt van alle input
3. We kijken wat aangepast kan worden en leggen uit waarom we wel of niet input meenemen
4. Dit sturen we terug naar alle deelnemers

Intern gebruik

Vervolgstap (verduurzaming)

- Nieuwe plan van aanpak in het najaar
- Deze wordt opgesteld samen met sectoren en (mede)overheden
- Met dit plan van aanpak willen we werken aan verduurzaming/vermindering van de optelsom van effecten van specifieke activiteiten

Intern gebruik

Vragen?

Ministerie van Landbouw, Visserij,
Voedselzekerheid en Natuur

Bedankt voor jullie betrokkenheid!

Rutger Bults
Projectleider Beleidskader Natuur Waddenzee

r.bults@minlnv.nl | 06-11469491

Bestuurlijke afspraken (Deel A)

#	Onderdeel	De Ministers van LVVN en IenW stellen vast:	Wat betekent dit concreet?
0	Beleidsdoel	Het Beleidsdoel volgt de uitgangspunten zoals vastgesteld door het BOW (26 maart jl.), waarbij de focus ligt op het structureel terugdringen van drukfactoren, zodat een bijdrage wordt geleverd aan het behalen van wettelijke ecologische doelen	• Naast versterken van beheer en actief natuurherstel moet ook cumulatieve druk worden teruggedrongen om doelbereik dichterbij te brengen • Actief monitoren van drukfactoren is noodzakelijk om causale verbanden te leggen en het effect van toekomstige maatregelen te toetsen
1	Prioritaire drukfactoren	Dat beleid en besluitvorming primair worden gericht op het terugdringen van de volgende drukfactoren: bodemberoering, onttrekking flora en fauna, nutriënten en chemische belasting, en verstoring ➔ Afwegingskader activiteiten als onderdeel hiervan?	• Deze drukfactoren zijn leidend bij alle beleidskeuzes en vergunningverlening • Activiteiten worden beoordeeld op hun bijdrage aan deze drukfactoren (gebaseerd op de CIA/WMR) • Focus op sectoren en activiteiten met grootste aandeel (CIA/WMR)
2	Gefaseerde reductie (2030–2040–2050)	Dat reductie van drukfactoren niet vrijblijvend is en tijdig moet plaatsvinden om doelbereik mogelijk te maken, conform de ijkjaren van de Natuurherstelverordening	• Tempo en intensiteit van maatregelen worden hierop afgestemd • Geen uitstel van noodzakelijke reductie • Tijdige aanpassing van activiteiten en gebruik • Voorkomen van zwaardere ingrepen op langere termijn
3	Doorontwikkeling van implementatie-stappen	De beleidsopgaven worden via verschillende sporen geïmplementeerd: • Borging in instrumentarium • Verduurzaming (transitiepaden) • Vergunningsverlening (kaders)	• Deze sporen worden in de komende 6 maanden verder uitgewerkt • Voor een aantal sporen volgt uitwerking de actualisatie van de Agenda voor het Waddengebied en het bijbehorende Uitvoeringsprogramma

Intern gebruik

Deel B: borging

De beleidsopgaven op drukfactor-niveau zijn op zichzelf niet juridisch bindend. Om daadwerkelijk effect te hebben in besluitvorming en uitvoering, moeten zij worden vertaald naar juridisch verankerde maatregelen en normen binnen bestaande wet- en regelgeving.

Juridische hefboom	Wat gebeurt hier?	Instrumenten / plannen
EU-verplichtingen en instandhoudingsdoelen (HR/VR + KRW / Natura 2000)	Activiteiten met impact op drukfactoren, afzonderlijk en in cumulatie, kunnen het behalen van instandhoudingsdoelen en waterkwaliteits-doelen belemmeren. Deze doelen vormen het juridisch bindende toetsingskader voor vergunningverlening en beheer.	Concrete beheermaatregelen die uit de N2000-beheerplannen voortvloeien, wijzigen aanwijzingsbesluiten, passende beoordeling, Natura 2000-vergunningen, stroomgebied-beheerplannen (KRW)
Omgevingswet-instrumentarium	Beleidsopgaven worden vertaald naar concrete normen, regels en maatregelen voor activiteiten	Programma's, omgevingsplannen, vergunningvoorschriften, Bkl-aanpassingen
Coördinatie en samenhang (beheerautoriteit Waddenzee)	Afstemming tussen activiteiten, drukfactoren en maatregelen over bestuurslagen heen	Monitoring, afstemming, governance-structuur Waddengebied

Intern gebruik

Kaders voor vergunningverlening

Uitgangspunt	Toelichting
Voorzorg als uitgangspunt (‘nee, tenzij’)	Activiteiten zijn alleen toelaatbaar als met objectieve en kwantitatieve gegevens is aangetoond dat: • zij niet leiden tot verslechtering van relevante natuurwaarden; • zij geen toename veroorzaken van de betrokken drukfactor(en) ten opzichte van het geldende referentieniveau; • en zij passen binnen het vastgestelde reductiepad (2030–2040–2050).
Bestuurlijke afweging voor nieuwe en niet-ingekaderde activiteiten	Voor activiteiten waarvoor nog geen normstelling of beoordelingskader bestaat, geldt dat deze alleen beoordeeld kunnen worden indien: • de effecten op alle relevante drukfactoren kwantitatief inzichtelijk zijn gemaakt; • de activiteit wordt afgezet tegen de bestaande cumulatieve belasting; • en expliciet wordt vastgesteld of deze past binnen het reductiepad.
Sturing op cumulatieve druk (drukplafond / ‘boekhouding’)	Per drukfactor wordt gewerkt met een cumulatief niveau (referentie + doelpad). Vergunningverlening vindt plaats op basis van de optelsom van bestaande en nieuwe activiteiten. De vergunningverlener beoordeelt of een activiteit past binnen het beschikbare “drukruimte” (of reductiepad).

Intern gebruik

Transitiekader

- Concrete transitiepaden per sector en gebruiksfunctie, gericht op het verminderen van de impact van activiteiten op prioritaire drukfactoren;
- Fasering en tijdslijnen, in lijn met het herstelpad richting 2030, 2040 en 2050;
- Gebiedsgerichte uitwerking, waarbij op het niveau van deelgebieden (bijv. gemeenten of havens) wordt gestuurd op sociaaleconomische effecten;
- Heldere rollen en verantwoordelijkheden, met een onderscheid tussen kaderstellende en uitvoerende partijen.

➔ Deze punten worden in het derde kwartaal van 2026 verder uitgewerkt, in samenspraak met sectoren en (mede)overheden, leidend tot een Plan van Aanpak voor het Transitiekader richting het BOW van december.

➔ De transitiepaden bouwen daar waar mogelijk voort op bestaande uitvoeringsprogramma's binnen de Agenda voor het Waddengebied 2050, zoals:
  - Green Shipping (UP17),
  - Ecosysteemgericht baggeren (UP23),
  - De zoetwaterstrategie landbouw (UP19), of
  - De integrale aanpak van de kustzone (UP8).

Intern gebruik